

Zápis ze zasedání Výboru pro naplňování strategie romské integrace dne 3. ledna 2020

Datum konání: 3. ledna 2020
Zahájení: 10:00 – cca 15:00 hodin
Místo konání: Úřad vlády ČR – Vladislava 4, Praha 1 – místnost: Fórum

Přítomni: Baršová Andrea, Gabrielová Květoslava, Herman Daniel, Holý Dalibor, Hrdlička Ferdinand, Jaklová Dana, Juchelka Aleš, Petr Pavel, Petroková Helena, Schneider Lokvencová Iva, Stejskalová Edita, Škarka Daniel, Zdechovský Tomáš

Úřad vlády ČR: Jůnová Klára, Juhásová Marianna, Hlavová Kateřina, Mertlík Tadeáš

Program:

1. Zahájení
2. Organizace fungování Výboru pro naplňování strategie romské integrace
3. Cíle Výboru pro naplňování strategie romské integrace
4. Informace o přípravě Strategie romské integrace 2021 – 2030
5. Informace o plnění Strategie romské integrace do roku 2020 za roky 2017 a 2018
6. Informace o nadcházejícím monitorování plnění Strategie romské integrace do roku 2020
7. Informace jednotlivých řídicích orgánů o jejich činnosti a možnosti participace Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v programovém období 2021+
8. Informace MV aktuální vývoj stanoviska ministra vnitra: Zpráva o extremismu by měla obsahovat pouze případy, které byly rozhodnuty soudně nebo vyšetřeny PČR
9. Závěr

1. Organizace fungování Výboru pro naplňování strategie romské integrace

Klára Jůnová v úvodním slovu představila předsedkyni Výboru pro naplňování strategie romské integrace (dále jen „Výbor“) Editu Stejskalovou. Dále podala organizační informace týkající se fungování Výboru a jeho založení. Následovalo krátké představení všech zúčastněných.

2. Cíle Výboru pro naplňování strategie romské integrace

Edita Stejskalová, předsedkyně Výboru, se ujala slova a shrnula usnesení přijaté na zasedání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (dále jen „Rada“) dne 21. října 2019 a zdůraznila,

že je třeba dělat důkladnou evaluaci uložených úkolů ze Strategie romské integrace do roku 2020 (dále jen „Strategie“). Dále také uvedla, že některé z uložených úkolů se plní málo, nebo dokonce vůbec.

Podle jejich slov by jedním z prvních cílů Výboru měla být snaha o zvýšení počtu Romů, kteří se budou hlásit k romské národnosti při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021. Dalším cílem by podle měla být také otevřenější komunikace mezi rezorty, a to jak při přípravě navazující strategie romské integrace, tak při vyhodnocování té současné. Dle ní jsou v komunikaci rezervy. Jako příklad uvedla Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“), které se ve svém vyjádření k plnění úkolů uložených ve Strategii doposud vyjadřovalo jen velmi formalisticky. Jako další příklad rezervované komunikace uvedla Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), kde však ocenila možnost spolupráce Rady vlády pro záležitosti romské menšiny při koncipování Strategie sociálního začleňování na příští programové období. Dalším cílem by dle předsedkyně Výboru měla být také spolupráce jednotlivých poradních orgánů a jejich výborů, a to zejména Rady vlády pro lidská práva a jeho Výboru pro práva dítěte s Radou vlády pro záležitosti romské menšiny. V této souvislosti uvedla, že předmětem jednání Výboru pro práva dítěte by měla být např. i dětská chudoba, která by se měla navíc více řešit na vládní úrovni.

Na základě výše uvedeného vyzvala předsedkyně Výboru k velmi úzké a aktivní spolupráci Radu vlády pro lidská práva a Výbor pro práva dítěte, a to s ohledem na návrh zákona o přídatku a bydlení MPSV, který je nyní v mezirezortním připomínkovém řízení. Uvedla v této věci jasné doporučení, aby návrh zákona o přídatku na bydlení v této podobě nebyl předkládán vládě, neboť podle jejího názoru je navrhovaná norma v rozporu s národním a mezinárodním právem, a je také v rozporu s vládními dokumenty, jako jsou Strategie sociálního začleňování a Strategie romské integrace. Navrhovaný zákon může mít např. za následek prohlubování chudoby dětí, a také může mít dopad na prohlubování krize jejich bytové situace. S ohledem a to také žádá Radu vlády pro lidská práva a Výbor pro práva dítěte o spolupráci.

Následně byla promítnuta reportáž Romale 1997 (<https://www.youtube.com/watch?v=Tq8aCQSWBPU&t=318s>). Edita Stejskalová vysvětlila, že reportáž byla puštěna kvůli srovnání tehdejší situace s dnešním stavem. Upozornila, že spousta problémů, které se řešily již v roce 1997, stále přetrvává a vyzvala přítomné k jejich vyjádření se a diskuzi.

Slova se ujal Daniel Herman, který po svém krátkém představení, shrnul důležitost Muzea romské kultury a Výboru pro odškodnění romského holocaustu, z. s. Připomněl, jak probíhalo řešení problematiky vykoupení vepřína na území tzv. cikánského tábora, a na příkladu demonstroval, že i velmi složité otázky se dají vyřešit, když je vůle.

Dále pokračovala Edita Stejskalová s připomínkou, že dle ní je zapotřebí udělat monitoring toho, kde všude a v jakých souvislostech se romské téma objevuje. Dle ní je zejména třeba romskou otázku dostat do povědomí řídicích orgánů operačních programů a mezi politiky v Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu ČR. V této souvislosti Klára Jůnová doplnila, že v této věci již byl učiněn první krok a spolu se žádostmi o poskytnutí informací o naplňování Strategie za rok 2019 byly jednotlivé rezorty požádány také o soupis pracovních orgánů, které

se tématem Romů zabývají. V souvislosti se zviditelněním tématu mezi poslanci a senátory Edita Stejskalová uvedl, že by vybrané činitele ráda pravidelně zvala na zasedání Výboru. V této souvislosti na jednání přivítala také poslance A. Juchelku a poslance Evropského parlamentu T. Zdechovského.

Edita Stejskalová také k fungování Výboru uvedla, že nechce, aby byly jeho závěry obecné a bez konkrétních úkolů. Dle ní by Výbor měl vycházet z Jedenácti priorit Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, které byly schváleny na posledním jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny (viz Příloha 1). Uvedený dokument následně krátce představila Klára Jůnová a předsedkyně Výboru dodala, že dle jejího názoru je nutné se soustředit zejména na principy antidiskriminace, desegregace a participace Romů ve veřejném životě. Dále také uvedla, že jednou z hlavních priorit je také zřízení pozice zmocněnce vlády pro romské záležitosti, jelikož téma romské integrace a emancipace je tak široké, že potřebuje svůj vlastní aparát pro jeho řešení.

Na možný problém s výše uvedeným upozornil D. Holý z Českého statistického úřadu, podle nějž může hrozit tzv. „kulturní válka“. V dnešní době sociálních sítí, kdy se velmi šíří hoaxy a nepravdivé informace o Romech, je podle něj velmi rizikové, aby byl zřizován další aparát určený pouze pro řešení romské problematiky, jelikož je to věc, která může u majoritní veřejnosti vyvolat velkou kritiku.

Na uvedená slova reagovala Edita Stejskalová, která uvedla, že právě boj proti šíření nepravdivých informací by měl být v tuto chvíli primární a dodala, že je potřeba, aby byly široké veřejnosti, ale i Romům samotným, ukazovány pozitivní romské vzory. Právě v této věci by mělo významně pomoci zřízení pozice romského zmocněnce.

Ke „kultivaci“ veřejného prostoru se přiklání také Ferdinand Hrdlička, dle nějž by mělo být bojováno zejména proti stereotypům ve společnosti, které se ovšem netýkají jenom romské menšiny, ale i např. zdravotně postižených či jiných skupin. Podle něj si nutnost této kultivace uvědomuje také MŠMT, jehož prioritou je rovný přístup ke vzdělávání pro všechny děti, žáky a studenty. Problémem ovšem je, že školy a školská zařízení jsou ve většině případů řízeny samosprávnými celky a taková to decentralizace znemožňuje efektivněji bojovat proti segregaci a diskriminaci ve školství.

K nutnosti zobrazování pozitivních vzorů jak ve společnosti, tak v médiích potvrdila také Dana Jaklová z Rady pro rozhlasové a televizní vysílání. Vliv pozitivních příkladů demonstrovala na jejím vlastním příkladu z Českého Krumlova, kde Romové v 90. letech založili úklidovou firmu, což na tehdejší společnost velmi zapůsobilo. Dále také uvedla příklady pořadů, ve kterých se objevují Romové a jejich zobrazování v nich (pořad Most!, Prostřeno apod.).

Edita Stejskalová v této souvislosti uvedla, že je nutné, aby i samotní Romové se do takových věcí zapojili a dělali osvětu těm mladším a to zejména ohledně potřebnosti vzdělání. V dnešní době je dle jejího názoru mezi Romy klesající zájem o vzdělání, a to proto, že většina z nich je „rezignovaných“, a to i proto, že ve společnosti není vytvořen dostatečný prostor pro jejich etnoemancipaci. Podle ní je nutné, aby Romové byli v této věci podporováni jak ze strany většinové společnosti, ale také ze strany samotných Romů a ukazovat těm mladším, že „to jde“, a že nemusí být v pozici těch slabších ve srovnání s většinovou společností.

Podle ní je také zásadní, aby etnicita byla vyzdvihována, ale nikoli v negativním slova smyslu, jak tomu v mnoha případech dnes je, ale naopak, aby byl vytvořen prostor pro to, aby byla etnicita vnímána pozitivně. K této věci Marianna Juhásová dodala, že pokud jde o řešení případů, kde je etnicita motivem pro trestný čin či jiný skutek, bude tato věc předmětem také navazující Strategie a to zejména v apelu na Ministerstvo vnitra informovat nejen o nahlášených činech, ale také o výsledku řešení těchto případů.

Tomáš Zdechovský se ujímá dále slova a zmiňuje také problém monitoringu participace Romů ve veřejných institucích, jelikož většina z nich se k romské národnosti nehlásí a jejich účast v politickém životě. Dle něj se informace v tomto směru nedají získat. Říká, že obecnou snahou Evropské unie je příprava akčních plánů v oblasti anticiganismu, šíření osvěty o romském holocaustu a jít cestou integrace. Uvádí také pozitivní příklady dopadu jednotlivých projektů ze Slovenska, Chorvatska a dalších států. Dle něj je zásadní, že se Romové více a více chtějí zapojit do politického života, jelikož to vnáší osvětu do témat romské integrace.

V souladu s výše uvedeným dodala Edita Stejskalová, že pro ukazování pozitivních vzorů je potřeba nadále podporovat projekt HateFree a byla by ráda, kdyby někdo z projektu byl zároveň členem Výboru. Klára Jůnová uvedla, že gestorem projektu je Agentura pro sociální začleňování (dále jen „Agentura“) a ta ve Výboru má své zastoupení.

3. Informace o přípravě Strategie romské integrace 2021 – 2030

Edita Stejskalová zařazuje po přestávce další bod zasedání – Informace o přípravě Strategie romské integrace 2021 – 2030. Marianna Juhásová se ujímá úvodního slova. Uvedla, že nová Strategie vychází z té předchozí – obsahuje kapitoly jako vzdělávání, bydlení, zaměstnanost, zdraví a kulturně-emancipační část. Novou kapitolou je anticiganismus. Strategie by měla být schválena do konce roku 2020.

Edita Stejskalová se dále dotazovala na evaluaci budoucí Strategie. Marianna Juhásová uvedla, že evaluace by měla probíhat ve stejném duchu jako u té minulé s tím, že by chtěla zlepšit komunikaci s jednotlivými rezorty a v tom vidí důležitou roli Výboru Ferdinand Hrdlička, zástupce MŠMT, říká, že je třeba se zaměřovat na věcnost a racionalizaci. Dle něj by měla mít Strategie méně cílů a opatření, aby se zvýšila efektivita provedení. Edita Stejskalová v této souvislosti také zdůrazňuje, že by ostatní rezorty měly brát Strategii vážněji. Dle ní by to měl být nadrezortní dokument, který budou jednotlivé rezorty akceptovat a při své činnosti se snažit o její naplňování. Je proto nutné zapracovat i na její propagaci směrem k veřejnosti. Zároveň Ferdinand Hrdlička navrhl, aby evaluace probíhala externě, tzn. expertně a nezávisle. Právě na základě této evaluace by měla dle něj vznikat Strategie nová. Klára Jůnová v této souvislosti uvedla, že externí posouzení by bylo jistě dobré, ovšem problémem je nedostatek financí Odboru lidských práv a ochrany menšin a nedostatek času, a to vzhledem k harmonogramu schválení Strategie nové.

Klára Jůnová dále uvedla, že u nové Strategie bude evaluace probíhat hlubším způsobem a bude možnost revize každé 3 roky. V případě, že bude možnost finančních prostředků, bude zadávána i externí evaluace jednotlivých cílů.

Edita Stejskalová dále uvedla výčet problémů současné Strategie romské integrace, a to zejména s odkazem na špatném nastavení měřitelných indikátorů a nedostatku dat pro její vyhodnocování s čímž souvisí také nedostatek financí pro sběr dat. Ferdinand Hrdlička vznesl dotaz, proč ve Výboru není zástupce Ministerstva financí (dále jen „MF“), aby se MF mohlo vyjádřit k případným návrhům opatření ve Strategii a jejím finanční náročnosti. Klára Jůnová odpovídá, že závěry z Výboru budou projednávány na Radě, kde je MF zastoupeno.

Dále Editu Stejskalová uvedla, že by se na evaluaci Strategie měla podílet také Agentura a zároveň se dotazuje, zda se s Agenturou počítá i v další Strategii. Klára Jůnová uvedla, že ano, ale spíše ve výzkumné rovině, kdy Agentura má kapacity na tvorbu výzkumných šetření. Podle Edity Stejskalové bychom se však neměli omezovat pouze na výsledky výzkumných šetření, ale také na terénní šetření, jelikož realita může být odlišná. Právě při terénních šetření by měli být nápomocni samotní Romové.

Dále se vedla diskuze ohledně segregace. Andrea Baršová uvedla, že segregace je velmi komplexním problémem, který je těžko řešitelný a navíc, k segregaci může docházet i v situacích, které vůbec nebyly zamýšleny jako segregáčnické. Jako příklad uvedla problém víceletých gymnázií.

Edita Stejskalová v této souvislosti uvedla, že problémem je, že i přesto, že romské děti mohou být připraveny i na víceleté gymnázium, nejsou tam často přijati, jelikož mají svůj život již předdefinovaný většinou společností. Zároveň jako další příklad segregace uvedla například problém bydlení romských rodin, kdy romské rodiny musí většinou mít s sebou osobu z majoritní společnosti, aby se za ní zaručila, což je hlavním problémem, že Romové musí mnohem více než osoby z majoritní společnosti dokazovat své morální hodnoty a svůj záměr pro získání nějaké věci.

4. Informace jednotlivých řídicích orgánů o jejich činnosti a možnosti participace Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v programovém období 2021+

Helena Petroková se ujala úvodního slova. Podala informace o operačním programu Zaměstnanost+ v období 2021 – 2027. Uvedla, že budoucí struktura programu se nijak výrazně neliší od současně používané struktury – nově se integruje do programu potravinová a materiální pomoc. Předpokládá se také spolupráce Agentury při realizaci operačního programu. Dále také uvedla, že je nutné upozornit obce, které chtějí vstoupit do koordinovaného přístupu, aby si již v tuto chvíli připravovali své strategie a další dokumenty, které jsou pro vstup do koordinovaného přístupu nezbytné, jelikož proces vstupu je velmi dlouhý a vzhledem k čerpání finančních prostředků bude mnohem méně času na přípravu obcí, než tomu bylo doposud. V této souvislosti uvedla, že vstup do koordinovaného přístupu včetně poskytnutí finančních prostředků je velmi finančně náročné a v tuto chvíli trvá přibližně 1 rok.

Edita Stejskalová se dále tázala, jestli řídicí orgány našly odpověď na to, proč roste počet sociálně vyloučených lokalit, když tu máme koordinovaný přístup. Helena Petroková uvedla, že se na to nespecializují. To potvrdil také Ferdinand Hrdlička, který uvedl, že pro takové zjišťování nemají řídicí orgány žádné nástroje a jako administrátoři operačních programů není takové zjišťování v jejich gesci.

Zástupci řídicích orgánů dále uvedli, že členové Rady vlády pro záležitosti romské menšiny budou mít možnost připomínkovat projektovou dokumentaci prostřednictvím Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny. V současné době je projektová dokumentace operačního programu Zaměstnanost+ veřejně dostupná na webových stránkách OP Z+.

Edita Stejskalová dále uvedla, že se zapojením do přípravy nových operačních programů souvisí také participace Romů v přípravných výborech a jejich odborné kapacity.

Ferdinand Hrdlička v rámci přípravy operačního programu JAK uvedl, že jejich programy budou mířit shodně, jako OP Z+, na obce, a to také v rámci koordinovaného přístupu. Dále uvedl, že dle proběhlých evaluací především ředitelé škol velmi kvitují činnost Agentury, kterou v rámci obcí v koordinovaném přístupu Agentura v obcích dělá. Dle Ferdinanda Hrdličky bude mít nový operační program stejnou strukturu jako současný OP VVV, a to včetně prioritních os. Dále také uvedl, že ani v tomto programovém období není předpokládán sběr tvrdých dat vypovídajících o zhodnocení socioekonomického stavu dětí a mládeže.

5. Informace MV aktuální vývoj stanoviska ministra vnitra: Zpráva o extremismu by měla obsahovat pouze případy, které byly rozhodnuty soudně nebo vyšetřeny PČR

Vzhledem k tomu, že se zasedání neúčastnil zástupce Ministerstva vnitra, nebyl tento bod projednáván.

V Praze dne 3.1.2020

Zpracovala: Klára Jůnová

Schválila:

Přílohy

1. Jedenáct priorit Rady vlády pro záležitosti romské menšiny
2. Připomínky a náměty občanských členů RVZRM k dokumentům „Informace o plnění usnesení vlády týkajících se integrace romské menšiny a aktivního postupu státní správy při uskutečňování opatření přijatých souvisejícími usneseními vlády ke dni 31. 12. 2017
3. Informace o plnění Strategie romské integrace 2020 za období 2017 a 2018